

CzechTourism

Vysoká škola hotelová

SBORNÍK
RECENZOVANÝCH PŘÍSPĚVKŮ

Z MEZINÁRODNÍ VĚDECKÉ
KONFERENCE

**HOTELNICTVÍ, TURISMUS
A VZDĚLÁVÁNÍ**

Praha 2015

Programový výbor konference

doc. Ing. Josef Abrahám, Ph.D.

vedoucí Katedry cestovního ruchu Fakulty mezinárodních vztahů Vysoké školy ekonomické v Praze

doc. Ing. Jan Hán, Ph.D.

prorektor pro výzkum Vysoké školy hotelové v Praze

prof. PhDr. Irena Korbelářová, Dr.

proděkanka Filozoficko-přírodovědecké fakulty Slezské univerzity v Opavě

doc. Ing. Vanda Maráková, PhD.

proděkanka pro mezinárodní vztahy Ekonomické fakulty Univerzity Mateje Bela v Banské Bystrici

doc. Ing. Jiří Patočka, CSc.

vedoucí Katedry arts managementu Fakulty podnikohospodářské Vysoké školy ekonomické v Praze

Ing. Martina Pavlásková

vedoucí Oddělení právních předpisů v cestovním ruchu Ministerstva pro místní rozvoj ČR

Ilja Šedivý

předseda představenstva, Regata Čechy, a.s.

doc. Ing. Václav Vinš, CSc.

rektor Vysoké školy hotelové v Praze

doc. RNDr. Jiří Vystoupil, CSc.

člen Katedry regionální ekonomie a správy Ekonomicko-správní fakulty Masarykovy univerzity v Brně

Organizační výbor konference

prof. Ing. Jiří Jindra, CSc.

emeritní rektor VŠH, předseda organizačního výboru konference

Ing. Petr Studnička, PhD.

vedoucí katedry hotelnictví VŠH

Ing. Veronika Studničková

odborná pracovnice oddělení výzkumu VŠH

Ing. Blanka Zimáková

tajemnice katedry hotelnictví VŠH

Vysoká škola hotelová v Praze 8, spol. s r.o.
Svídnická 506, 181 00 Praha 8

Sborník mezinárodní vědecké konference

Hotelnictví, turismus a vzdělávání

7. ročník

Praha 2015

Recenzovali:

Ing. Lenka Brizgalová, Ph.D.
Ing. Vítězslav Jaroš, Ph.D.
doc. Ing. Jaromír Mareš, CSc.

Za věcnou a jazykovou správnost příspěvku, za kvalitu obrázků a grafů odpovídá autor příspěvku.

Redakce sborníku:

- Ing. Veronika Studničková

Editor sborníku:

- Bc. Radka Balakovská

Sborník recenzovaných příspěvků z mezinárodní vědecké konference byl vydán za finanční podpory České centrály cestovního ruchu-CzechTourism.

Vysoká škola hotelová v Praze 8, spol. s r.o.

ISBN 978-80-87411-70-4

Slovo úvodem

Sborník příspěvků ze 7. ročníku mezinárodní vědecké konference Hotelnictví, turismus a vzdělávání předkládá Vysoká škola hotelová v Praze jako soubor tezí, které na konferenci zazněly. Sborník nepodchycuje všechny přednášky, dává však ucelený pohled na letošní problematiku konference. Jsou zde zastoupeny příspěvky z vysokých škol i odborných institucí, od představitelů profesních orgánů veřejné správy.

V tomto ročníku nebylo vyhlášeno hlavní téma, avšak nosnou základnou většiny vystoupení jsou podmínky podnikání v oboru – podnikatelské prostředí včetně administrativní náročnosti, různých bariér a omezení ve volné soutěži, která by měla být základním principem podnikání. Toto téma bylo promítnuto i do odborných sekcí, které se konaly v odpolední části konference se zaměřením na hotelové a restaurační systémy, gastronomii, destinační management a marketing v sektoru HORECA.

Úctyhodný rozsah sborníku, který tvoří ze značné části příspěvky mimo vlastní mateřskou základnu konference – Vysokou školu hotelovou v Praze – je pozoruhodný nejen rozsahem, ale i kvalitou textu. Sborník obsahuje 28 článků, které prošly recenzí.

Sborník může být vhodným připomenutím celého průběhu konference jeho účastníkům, představuje však i odbornou informaci o problematice. Nemůže nahradit účinnost mluveného slova na vlastní konferenci v neopakovatelné atmosféře a pocitu odborné soundéžitosti, může však být vhodným souborem námětů a stejně jako v posledních letech sloužit odborné veřejnosti jako jeden z podkladů dalšího rozvoje oboru. Mohl by být i povzbuzením k osobní účasti na dalším, 8. ročníku, připravovaném pro příští rok.

prof. Ing. Jiří Jindra, CSc.
předseda organizačního výboru konference

V Praze dne 15. října 2015

OBSAH

Al Khouri Barbara, Ištók Michal – Investícia hotela do výstavby malej vodnej elektrárne – prípadová štúdia.....	6
Atl Pavel – Některé aspekty vývoje poptávky v lázeňském cestovním ruchu v České republice	15
Belešová Stanislava, Hořejší Sabina – Aplikace ekologických prvků v hotelech v České republice	25
Botlíková Milena, Botlík Josef, Pellešová Pavlína, Kostková Miroslava – Vývoj vybraných indikátorů cestovního ruchu Moravskoslezského kraje v kontextu České republiky	35
Čech Petr, Beránek Martina, Koklarová Barbora – Hodnocení důležitosti vybraných principů manažerské práce v hotelnictví	50
Dolanská Nora – Globalizace městského cestovního ruchu.....	58
Doležálková Anna – Řízení cestovního ruchu v Kutné Hoře	63
Hán Jan, Lustigová Zdena, Chalupa Štěpán – System Modelling and Simulation in Hospitality Practice (Case Study)	69
Heinz Krystyna, Chylková Martina, Schellong Jaromír – Barriers to Successful Acquisition of Professional English Skills in Tourism	80
Chromý Jan – Informace na webech pražských hotelů	91
Janeček Petr – Event jako příležitost pro upevňování vztahů mezi návštěvníkem a destinací	100
Jenčková Jiřina – Využitelnost systémů pro ubytovací zařízení v aplikaci Revenue Managementu	112
Klímová Monika – Praha jako destinace příjezdového cestovního ruchu České republiky	121
Kompasová Katarína – Gastroturizmus s akcentom na tradičnú stravu Slovenska	130
Levičková Věra, Vlček Josef – Lázeňství v České republice z hlediska tržních struktur	139

Lytkin Vladimir V. – Space Tourism in Kaluga Region	149
Máče Jan, Skupinová Sylva, Smotlachová Eliška – Vývoj trhu hotelových služeb v Praze v letech 2000-2014	160
Ottová Eva – Jazykové vzdělávání seniorů	170
Petříček Martin, Koklar Robin, Sochůrková Martina – Vybrané problémy využití simulace Monte Carlo v revenue managementu	180
Piteková Jana – Špecifiká mesta Vysoké Tatry ako cieľa cestovného ruchu	188
Plzáková Lucie – New Conceptual Framework of Health and Well-being Tourism Destinations	197
Šmardová Ludmila, Elexa Ľuboš – Elektronická evidencia tržieb v cestovnom ruchu na Slovensku	207
Smotlachová Eliška, Skupinová Sylva, Máče Jan – Daňové otázky z oblasti sektoru služeb	217
Studnička Petr – Cestovní ruch a disparity v destinaci Lipensko-Mühlviertel	226
Tittelbachová Šárka – Balanced Scorecard ve strategickém plánování obcí	234
Vaníček Jiří, Vavrečková Eva – Význam kulturního turismu pro destinaci ČR	245
Zelený Jiří – Jaké složky vína jsou vnímány odlišně při rozdílné servisovací teplotě?	256
Zimáková Blanka – Projekt „Gastronomie ve Středočeském kraji“ byl ukončen	269

INVESTÍCIA HOTELA DO VÝSTAVBY MALEJ VODNEJ ELEKTRÁRNE - PRÍPADOVÁ ŠTÚDIA

BUILDING A SMALL HYDROELECTRIC POWER PLANT AS AN INVESTMENT OF A HOTEL - CASE STUDY

Barbara Al Khouri, Michal Ištók

Abstrakt: *Stat' je venovaná prípadovej štúdii, ktorá sa zaoberá investíciou hotelov do výstavby malej vodnej elektrárne. Táto investícia má v porovnaní s ostatnými investíciami v hoteloch výhodnejšiu dobu návratnosti a nesie so sebou aj menší stupeň rizika. Tento typ investícií je zaujímavý najmä pre hotely, ktoré majú na svojom pozemku vhodný priestor s prístupom k vodnému toku s dostatočným prietokom. Takto realizovaná investícia by hotelom mohla priniesť výrazne zlepšenú pozíciu v konkurenčnom boji na trhu.*

Kľúčová slova: *energie, hotely, investície, malá vodná elektráreň*

Abstract: *This article is devoted to the case study, which deals with investment of a hotel into small hydroelectric power plant. Comparing this investment to other investments in a hotel, this investment has a shorter payback period and has a lower degree of risk. This type of investment is especially interesting for hotels that have on their land suitable space with access to a watercourse with a sufficient flow rate. Realization of this kind of investment could improve the position to compete in the market.*

Key words: *energy, hotels, investments, small hydroelectric power plant*

JEL Classification: *Q25, Q40, Q42*

Úvod

Vo všeobecnosti sa návratnosť hotelových investícií pohybuje v rozmedzí medzi 12 až 15 rokov. Návratnosť investície závisí od typu projektu, obdobia v ktorom sa investícia realizuje (v čase hospodárskej krízy sa návratnosť predlžuje) a od prostredia, v ktorom je hotel lokalizovaný. V slovenských podmienkach sa návratnosť investície približuje často k hranici takmer 20 rokov (Labartt Hospitality, 2015). Spoločnosť HVS vo svojom reporte European Hotel Transaction (2009) uvádza, že objem realizovaných hotelových investícií v Európe v rokoch 2006 a 2007 dosahoval rekordné hodnoty (konkrétne 18 až 20 mld. Eur), v roku 2008 však nasledoval výrazný pokles na zhruba 6 mld. Eur. V roku 2009 vplyvom recesie väčšiny európskych ekonomík, poklesol RevPAR (Revenue per Available Room) a bola pozastavená výrazná časť bankových úverov (poskytnutých bolo len 3 mld. Eur, čo predstavuje oproti roku 2007 pokles až o 85 %). Z tohto vyplýva, že dopad svetovej ekonomickej krízy má nesmierne veľký význam na cestovný ruch.

Materiál a metódy

Metodika spracovania state vychádza zo štúdia sekundárnych zdrojov (odborná zahraničná a domáca knižná a časopisecká literatúra), ich analýzy, excerpovania relevantných informácií a syntézy, ktoré vyústili do formulácie poznatkov vzťahujúcich sa na investičné projekty v odvetví hotelierstva. Následne sme spracovali primárne zdroje informácií a výskumnou metódou kvalitatívneho výskumu ktorú používame pri spracovaní state je prípadová štúdia.

Výsledky

Pre výpočet investičných výdavkov na projekt malej vodnej elektrárne (MVE) vychádzame z materiálov občianskeho združenia Energetický

program samosprávy (EPS), ktoré vytvorilo základnú charakteristiku na výstavbu takéhoto diela. Projekt je vhodný na investíciu pre podniky a nie je vylúčené ani využitie hotelom. Celková investícia projektu je odhadovaná na 107,880 tis. € (návratnosť investície 6,6 roka). Pre potreby tejto state budeme uvažovať len obstarávaciu cenu samotného zariadenia ako sú turbíny, žľaby, vodný kolesový motor a generátor, teda zariadenie, ktoré po inštalácii bude schopné prevádzky. Obstarávacía cena MVE pre potreby tejto state je teda stanovená na úrovni 73,740 tis. €. Ak je hotel registrovaný k dani z pridanej hodnoty na Slovensku, je platiteľom DPH a predpokladáme, že zariadenie MVE bude dodané osobou registrovanou k DPH, vyplýva z toho, že náklady na DPH nebudú stanovené ako investičné výdavky.

Tabuľka 1: Charakteristika malej vodnej elektrárne (MVE) z dielne EPS

<i>Hydrotechnické parametre</i>	
Dlhodobý priemerný prietok toku	0,718 m ³ /s
Sanitárny prietok pôvodným korytom	0,300 m ³ /s
Maximálny prietok MVE	0,720 m ³ /s
Minimálny prietok MVE	0,072 m ³ /s
<i>Technické parametre stavby - Derivačná MVE s dvoma zhodnými výškovými stupňami na obtoku</i>	
Dĺžka privádzača	180 m (drevený vzdušný žľab)
Dĺžka prepojovacieho kanála	84 m (betónové pozemné koryto)
Prevýšenie	2 x 3,55 m
Vodný kolesový motor	VKM5, Ø 3,11 m
Otáčky VKM	22,2 ot./min.
Inštalovaný výkon	2 x 18,5 kW
Špičkový výkon	2 x 20,5 kW
Ročná produkcia	160 100 kWh

<i>Ekonomické parametre</i>	
Ročná tržba	16,663 tis. €
Celková investícia	107,880 tis. €
Návratnosť investície	6,6 roka

Pozn.: EPS = Energetický program samosprávy.

Zdroj: Novaera, 2015.

Náklady si vyžiada aj projektovanie a inžinierska činnosť. Výdavky na projektovú dokumentáciu boli prepočítavané zo Sadzobníka pre navrhovanie ponukových cien projektových prác a inžinierskych činností (vydaný v roku 2010 a platný až doteraz). V Tabuľke 2 sa nachádza prehľad výdavkov podľa jednotlivých oblastí, ktoré sú potrebné na realizáciu investície.

Tabuľka 2: Prehľad investičných výdavkov pri realizácii projektu malej vodnej elektrárne

<i>Investičné výdavky na:</i>	<i>Veľkosť výdavkov:</i>
Projektovú dokumentáciu	2, 840 tis. €
Stavebné náklady	24, 605 tis. €
Technické zabezpečenie	75, 565 tis. €
Inštalácia a skúšobná prevádzka	5, 385 tis. €
Úprava okolia	565 €
Rezerva (10 % z celkových investičných výdavkov)	10, 896 tis. €
<i>Celkové investičné výdavky + rezerva</i>	<i>119, 856 tis. €</i>

Zdroj: Vlastné spracovanie, 2015.

Z takto postavenej vodnej elektrárne garantuje štát výkupné ceny elektrickej energie na 15 rokov. Po uplynutí tohto obdobia sa bude elektrická energia i naďalej vykupovať, ale už za iné ceny, ktoré stanovil Úrad pre reguláciu sieťových odvetví (ÚRSO) v predchádzajúcom období. Jedná sa teda o istý výnos (za predpokladu, že bude MVE v prevádzke). Podľa Prílohy č. 1 Zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov sa elektrické motory, generátory

a transformátory a elektrické rozvodné a ovládacie zariadenie zaraďujú do 3. odpisovej skupiny, čo predstavuje dobu odpisovania 8 rokov.

Na Slovensku sa cena elektriny vyrobenej z obnoviteľných zdrojov energie v zariadení výrobcu elektriny uvedeného do prevádzky od 1. 1. 2015 určuje priamym určením pevnej ceny a je stanovených 5 kategórií výkupných cien podľa výšky inštalovaného výkonu. Tieto ceny sú stanovené na 15 rokov od kolaudácie, resp. zapojenia elektrárne do elektrickej sústavy. V nižšie uvedenej tabuľke sa nachádza cenník výkupnej ceny elektrickej energie získanej z malej vodnej elektrárne.

Tabuľka 3: Pevná cena elektriny z vodnej energie garantovaná štátom od 1. 1. 2015 (v €)

Inštalovaný výkon zariadenia	Výkupná cena za €/MWh
do 100 KW vrátane	111,27
od 101 KW do 200 KW vrátane	109,17
od 201 KW do 500 KW vrátane	106,84
od 501 KW do 1MW vrátane	105,15
od 1 MW do 5MW vrátane	97,98

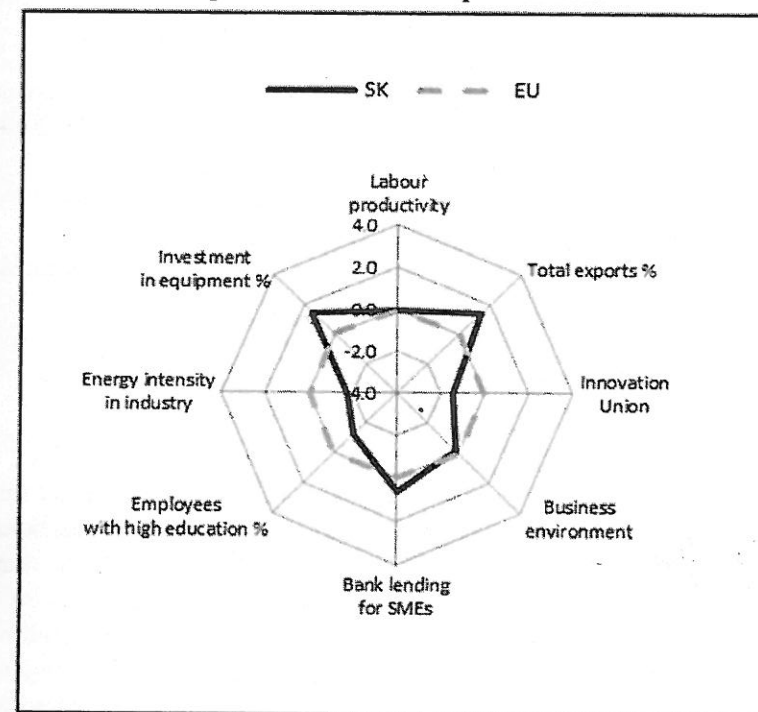
Zdroj: Vyhláška Úradu pre reguláciu sieťových odvetví (ÚRSO) č. 189/2014 Z. z., z 23. júna 2014, ktorou sa mení a dopĺňa Vyhláška Úradu pre reguláciu sieťových odvetví č. 221/2013 Z. z., ktorou sa ustanovuje cenová regulácia v elektroenergetike.

Ak sa prepočítajú celkové investičné výdavky na výstavbu projektu MVO (119,856 tis. €) odhadovaným ročným príjmom z výroby elektrickej energie (16,663 tis. €), tak doba návratnosti je približne 8 rokov. Pri týchto typoch diel sa považuje za efektívne, ak je návratnosť do 15 rokov (ak vydelíme investičné výdavky odhadovaným ročným príjmom, tak dostaneme číslo 7,2, ale k návratnosti musíme pripočítať takmer rok kvôli údržbám a neplánovaným odstávkam MVO).

Na Obrázku 1 je zachytené porovnanie Slovenska s priemerom EÚ (pre malé a stredné podniky), jednou z oblastí je aj energetická náročnosť v priemysle. Z tohto materiálu vychádza aj Slovenská republika pri

prijímaní dôležitých strategických a regulačných rozhodnutí. Jedným z hlavných problémov podnikania na Slovensku sú aj vysoké ceny energií v porovnaní s ostatnými štátmi EÚ. Napr. cena zemného plynu je v USA skoro dvakrát nižšia ako na Slovensku. Cieľom EÚ do roku 2030 je, aby 45 % elektriny vyrobenej v Európe bolo z obnoviteľných zdrojov energie. K tomuto sa zaviazala aj Slovenská republika, teda sa dá predpokladať, že podpora malých vodných elektrární, resp. jej výkup bude štátom podporovaná aj v nasledujúcich rokoch (Úrad pre reguláciu sieťových odvetví, 2014).

Obrázok 1: Porovnanie vybraných ukazovateľov Slovenskej republiky s priemerom štátov EÚ pre rok 2013

Zdroj: European Commission. Enterprise and Industry, 2013.

V tejto prípadovej štúdii predpokladáme, že dodávky strojných zariadení budú realizované od osoby registrovanej k DPH. Celkovo dodávka a cena závisí od umiestnenia stavby, výkonu, technologických riešení a dodatočných a doplnkových služieb. Keďže sa výstavba malých vodných elektrární na Slovensku stáva čoraz atraktívnejšou a je tu dostatočný prírodný potenciál, na vzniknutú situáciu reagujú svojou ponukou technických zariadení aj podniky z iných krajín, hlavne z Českej republiky.

V prípade kladného výsledku hospodárenia môžu hotely investíciu do MVE financovať z týchto prostriedkov. V prípade, že tieto prostriedky nedostačujú (podľa databázy CRIF-u je až 80 % podnikov cestovného ruchu v Slovenskej republike dlhodobo v strate), tak sa pre jednotlivé hotely otvárajú napr. aj nasledovné možnosti:

- možnosť získania príspevku zo štátneho rozpočtu;
- zapojenie sa do operačného programu (Udržateľné a efektívne využívanie prírodných zdrojov) na programové obdobie 2014-2020;
- súkromný investor, momentálne sa pomerne rýchlo rozvíjajúca možnosť v danom odvetví;
- úver (napr. Splátkový Business úver od Tatra banky, úrok začína od 7,00 % ročne).

Záver

Investícia hotela do malej vodnej elektrárne sa na základe faktov, ktoré sme vysvetlili v tejto stati, javí ako výhodná. Návratnosť investícií v podnikoch cestovného ruchu sa pohybuje v rozmedzí 12 až 15 rokov. V prípade nami navrhutej investície do výstavby MVE je to iba 8 rokov, čo je o 4 až 7 rokov menej ako v prípade iných investícií. Elektrickú energiu vyrobenú prostredníctvom MVE hotel využíva pre vlastnú potrebu a zvyšok odpredáva po dobu 15 rokov štátu podľa platného cenníka, ktorý stanovuje Úrad pre reguláciu sieťových odvetví. Aj keď sa investícia do MVE môže malým a stredným podnikom, akým je väčšina hotelov na Slovensku, zdať vysoká, doba návratnosti a výhody ktoré z výstavby plynú, hovoria v jej prospech.

Literatúra

- [1] Brogyányiová, E. 2010. *Sadzobník pre navrhovanie projektových cien projektových prác a inžinierskych činností*. 1.vyd. Bratislava: R UNIKA, 2010. 211 s. ISBN 978-80-88966-74-6.
- [2] European Commission (Enterprise and Industry). [online]. 2013. [cit. 2015-08-24]. Dostupné na internete: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/files/countries-sheets/2010-2011/slovakia_en.pdf.
- [3] HVS. 2010. *European Hotel Transaction 2009 – An Age of Austerity*. [online]. [cit. 2015-08-28]. Dostupné na internete: <http://www.hvs.com/staticcontent/library/nyu2010/journal/articles/europeanhoteltransactions2009.pdf>.
- [4] Labbart Hospitality. 2015. *Hotel ako investícia, SR & Bratislava*. [online]. [cit. 2015-08-28]. Dostupné na internete: <http://labarthospitality.com/sk/o-spolocnosti/tlacove-spravy/41/hotel-ako-investicia-sr-bratislava>.
- [5] Novaera. 2013. *Malé vodné elektrárne – staronové riešenia pre mestá a obce*. [online]. [cit. 2015 - 08 - 24]. Dostupné na internete: <http://www.novaera.sk/clanok/315/mal-vodn-elektrne-staronov-rieenie-premest-a-obce/>.
- [6] Schollerová, H. 2009. *Investiční controlling*. Praha: Grada, 2009. 288 s. ISBN 978-80-247-2952-7.
- [7] Vyhláška Úradu pre reguláciu sieťových odvetví (ÚRSO) č. 221/2013 Z. z. o stanovení výkupných cien elektrickej energie.
- [8] Vyhláška Úradu pre reguláciu sieťových odvetví z 23. júna 2014, ktorou sa mení a dopĺňa vyhláška Úradu pre reguláciu sieťových odvetví č. 221/2013 Z. z., ktorou sa ustanovuje cenová regulácia v elektroenergetike.
- [9] Vyhláška Úradu pre reguláciu sieťových odvetví z 9. septembra 2009 č. 7/2009 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa výnos Úradu pre reguláciu sieťových odvetví z 28. júla 2008 č. 2/2008 Z. z., ktorým sa ustanovuje regulácia cien v elektroenergetike v znení neskorších predpisov.

[10] Zákon č. 250/2012 o regulácii v sieťových odvetviach.

[11] Zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov.

[12] Zákon č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov.

Kontakt na autorov

Ing. Barbara Al Khouri, Ing. Michal Ištók

Ekonomická fakulta

Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici

Tajovského 10

974 01 Banská Bystrica

Slovenská republika

T: (+421) 915 818 158

E: barbara.alkhouri@umb.sk, michal.istok@umb.sk

Charakteristika autorov

Autorka je internou doktorandkou na Katedre cestovného ruchu a spoločného stravovania Ekonomickej fakulty UMB a vo svojej dizertačnej práci sa zaoberá hodnotením efektívnosti manažérskej práce. Autor je interným doktorandom na Katedre financií a účtovníctva Ekonomickej fakulty UMB a vo svojej dizertačnej práci sa zaoberá medzinárodnou daňovou optimalizáciou podnikov.

NĚKTERÉ ASPEKTY VÝVOJE POPTÁVKY V LÁZEŇSKÉM CESTOVNÍM RUCHU V ČESKÉ REPUBLICCE

SOME ASPECTS OF DEVELOPMENT OF SPA TOURISM DEMAND IN THE CZECH REPUBLIC

Pavel Attl

Abstrakt: Poptávka je v lázeňském cestovním ruchu České republiky v posledních letech ovlivňována celou řadou faktorů, které se diferencovaně dotýkají jednotlivých návštěvnických segmentů. Kromě komplexní lázeňské péče (KLP) a příspěvkové lázeňské péče (PLP) se rychle rozvíjí i segment samoplátecké lázeňské péče. Schopnost analyzovat faktory ovlivňující poptávku je důležitá především u všech segmentů lázeňských hostů, především pak tuzemských a zahraničních samoplátců.

Klíčová slova: faktory ovlivňující poptávku, lázeňský cestovní ruch, segmentace návštěvníků lázní

Abstract: The demand of the spa tourism in the Czech Republic has been recently affected by a number of factors that differentially relate to particular segments of visitors. Apart for the comprehensive spa treatment (CST) and contributory spa treatment (CST) the segment of the spa treatment fully paid by the patient is rapidly increasing. It depends primarily on the self-payers (domestic or foreign) and their ability to analyze the factors affecting the demand.

Key words: factors affecting the demand, spa tourism, segmentation of spa visitors

JEL Classification: L83, I1